

The background of the slide is a close-up, slightly blurred image of a stack of Euro banknotes. The notes are oriented vertically, showing various denominations and intricate security patterns. A semi-transparent blue shape, resembling a speech bubble or a rounded rectangle, is positioned in the upper left quadrant, containing the title text.

Fiškálne reformy

1. Fiškálne reformy

Slovensko musí začať robiť efektívnu proticyklickú fiškálnu politiku, zaistiť dlhodobú udržateľnosť verejných financií a zlepšiť daňovú disciplínu. Vďaka viacerým horizontálne prepojeným reformám dosiahne do roku 2030 nízke riziko v dlhodobej udržateľnosti. Viacročné výdavkové stropy podporia lepšie plánovanie a plnenie rozpočtu v súlade s princípmi hodnoty za peniaze a posilnia proti-cyklickosť. Do roku 2030 sa zvýši podiel majetkových daní na priemer EÚ, na druhej strane na priemer krajín EÚ poklesne podiel daní, ktoré sú viac škodlivé pre ekonomický rast. Zníženie daňového klinu nízkopříjmových zamestnancov uľahčí ich zamestnávanie. Medzera vo výbere DPH dosiahne medián EÚ.

Výsledkové indikátory pre verejné financie

		2015	2016	2017	2018	2019	2020	Cieľ 2024	Cieľ 2030
S2 – Indikátor dlhodobej udržateľnosti	SK	3,5	2,4	2,4	2,5	3,8	8,4	5	2
	EÚ	1,7	1,8	1,5	2	2,4	n/a		
Štrukturálne saldo (% HDP)	SK*	-2,6	-2,4	-1,1	-1,8	-2,0	-4,0	TBD ⁸	TBD
	EÚ	-1,0	-1,0	-1,1	-1,0	-1,1	-4,4		
Hrubý dlh (% HDP)	SK	51,9	52,0	51,3	49,4	48,0	61,2	TBD ⁸	TBD
	EÚ	86,6	85,8	83,3	81,3	79,4	95,1		
Podiel daní viac škodlivých pre ekonomický rast⁹ (v % HDP)	SK	65,1	65,6	65,3	65,6	n/a	n/a	Priemer EÚ	
	EÚ	62,8	63,0	63,3	63,4	n/a	n/a		
Daňový klin (jednotlivec, 50 % priemernej mzdy) (v % nákladov práce)	SK	31,9	32,8	34,3	36,7	37,4	36,4	Priemer EÚ	
	EÚ	33,5	32,9	32,2	31,9	31,5	n/a		
Podiel majetkových daní (v % HDP)	SK	0,4	0,4	0,4	0,4	n/a	n/a	Priemer V3	Priemer EÚ
	EÚ	1,6	1,6	1,6	1,6	n/a	n/a		
Medzera DPH (% potenciálneho výnosu)	SK	26,7	21,0	19,6	20,0	16,6	n/a	Medián EÚ	
	EÚ	13,0	12,1	11,5	11,0	9,6	n/a		

Strednodobý aj dlhodobý ukazovateľ udržateľnosti (S1, S2) podľa EK indikujú vysoké riziká udržateľnosti verejných financií. Okrem zhoršenia súčasnej rozpočtovej pozície, na ktoré mal vplyv aj COVID-19, bude v dlhodobom výhľade najväčšou výzvou starnutie populácie. Kým v roku 2019 bol pomer obyvateľov starších ako 64 rokov na aktívnom obyvateľstve len 23,5 %, v roku 2070 to bude až 57,6 %. Udržateľnosť dôchodkového systému navyše zhoršili zmeny prijaté v rokoch 2019 a 2020, ktoré zvýšili očakávané výdavky na dôchodky v roku 2070 z 10,9 % HDP na 14,2 % HDP. Ide predovšetkým o zavedenie stropu na dôchodkový vek, zvýšenie a zmenu indexácie minimálnych dôchodkov a transformáciu vianočného príspevku na 13. dôchodok. Pozornosť si vyžaduje aj neefektívna alokácia úspor v druhom dôchodkovom pilieri, kde až 72 % celkového objemu aktív bolo ku koncu júla 2020 v dlhopisových dôchodkových fondoch. S ambicióznym cieľom posunúť Slovensko do nízkeho rizika udržateľnosti do roku 2030 bude potrebná kombinácia reforiem dôchodkového systému a štrukturálnych reforiem - najmä na trhu práce, v zdravotníctve a posunu rastového modelu smerom k znalostnej a digitálnej ekonomike¹⁰. Okrem opatrení v prvom pilieri dôchodkového zabezpečenia, sú pre vyššiu hodnotu aktív dôchodcov vedúce k zvýšeniu kvality života potrebné zmeny aj v druhom sporiacom pilieri a zvýšenie informovanosti o dôchodkových nárokoch.

⁸ Bude doplnené na základe východísk v Programe stability v apríli 2021.

⁹ Na základe detailného rozdelenia daní podľa tzv. ekonomického funkčného kódu z národných listov daní. Za menej škodlivé považujeme všetky dane zo spotreby (funkčný ekonomický kód „C“) a opakujúce sa dane z nehnuteľností (funkčný ekonomický kód „RP“), zvyšok považujeme za viac škodlivé dane.

¹⁰ Kapitoly 3,4,5, 6 a 8.

Napriek pozitívnemu hospodárskemu vývoju v rokoch 2014 až 2019 sa Slovensku nepodarilo dosiahnuť vyrovnané hospodárenie verejných financií. Málo záväzný strednodobý rozpočtový rámec Slovenska¹¹ nevytvára dostatočnú motiváciu na uplatňovanie proti-cyklickej fiškálnej politiky a zohľadnenie cieľov v oblasti zabezpečenia dlhodobou udržateľných verejných financií. Pre zvýšenie fiškálnej disciplíny je potrebné posilniť rámec národných pravidiel, a to najmä zaviesť viacročné výdavkové stropy a realizovať fungujúce strednodobé rozpočtovanie (skúsenosti z iných krajín¹² a výsledky ex-post simulácií v Hagara et al, 2020)¹³. Viacročné výdavkové stropy navyše podporia lepšie plánovanie a plnenie rozpočtu v kontexte princípov hodnoty za peniaze a posilnia proti-cyklickosť. Reforma programového rozpočtovania ako komplement k výdavkovým stropom pretaví princípy hodnoty za peniaze do rozpočtu a prinesie úžitok v podobe vyššej transparentnosti pri jeho riadení a vyhodnotení. Prepojenie opatrení z revízií výdavkov s rozpočtovým procesom podporí zostavovanie strednodobého rozpočtu pomocou základných scenárov pre jednotlivé kapitoly rozpočtu.

Medzera v efektívnosti verejných investícií je vyššia ako vo väčšine krajín EÚ¹⁴. V porovnaní s priemerom EÚ investujeme viac do ekonomickej infraštruktúry napríklad aj na úkor zdravia - či vzdelávania. Schopnosť vyčerpať eurofondy patrí medzi najnižšie v EÚ a v porovnaní s okolitými krajinami je nízke aj výsledné vnímanie kvality infraštruktúry. Štát dlhodobo pripravuje viac projektov, než je ich schopný realizovať a pri rozhodovaní o selekcii chýba opora o objektívne kritériá. Investičný rozpočet tak dlhodobo ostáva nevyčerpaný a hodnota za peniaze projektov zaostáva za dobrou praxou. Procesné aj inštitucionálne posilnenie všetkých prípravných fáz pri riadení verejných investícií zachytí dobré projekty hneď na začiatku - na úrovni stratégie a zaradí do rozpočtu len projekty, ktoré sú pripravené a návratné, bez ohľadu na investora. Kvalitnejšia a efektívnejšia príprava si vyžiada vytvorenie centrálnej koordinačnej autority na MF SR, dobudovanie analytických jednotiek, zjednodušenie prípravného procesu a dopracovanie metodík.

Box: Reforma riadenia investícií

Nové projekty neprinesú očakávané výsledky bez reformy riadenia investícií. Ekonomická hodnota väčšiny investičných projektov hodnotených MF SR len tesne prekročila ich náklady. Vyjadruje to pomer prínosov a nákladov projektu (BCR), medzi 1,0 a 1,5; vo Veľkej Británii sa za dobré považuje BCR väčšie ako 2. Na Slovensku túto úroveň dosiahlo len približne 30 % investičných projektov hodnotených MF SR.

Je potrebné zaviesť pravidlá pre riadenie investícií. V súčasnosti podľa zákona o rozpočtových pravidlách kontroluje MF SR projekty jednorazovo, proces sa líši podľa zdroja financovania aj podľa sektorov. Pre účely hodnotenia je často detailne rozpracovaná len jedna preferovaná alternatíva. Hodnotenie iných alternatív vyžaduje časovo náročné prepracovanie podkladov, čo obmedzuje možnosti na skvalitnenie projektu. Reforma riadenia investícií by mala zaviesť prvotnú kontrolu už pri tvorbe stratégie a investičného plánu. Investičný proces bude štandardizovaný pre všetky projekty, kontrola sa bude uplatňovať už v skorej fáze a najväčšie projekty budú sledované aj po spracovaní súťažných podkladov, až do odovzdania do užívania.

Pre dobrý manažment investícií je potrebné vybudovať robustnejšie inštitúcie a procesy. Vychádza to z odporúčaní MMF, OECD aj z najlepšej praxi v zahraničí. MMF odporúča Slovensku okrem zlepšenia strategického plánovania a vytvorenia prioritizácie projektov najmä zlepšenie rozpočtovania investícií, posilnenie centrálnej úlohy MF SR pri plánovaní projektov a identifikácii rizík a zefektívnenie obstarávania.

¹¹ V druhej dimenzii v medium-term budgetary framework indexe získalo Slovensko 0 bodov, čo sa udeľuje, ak sú strednodobé ciele iba indikatívne a odchýlenia od nich nemusia byť vysvetlené. Pozri porovnanie členských krajín EÚ v záväznosti strednodobých rámcov: M. Sherwood (2015), strana 29, tabuľka 1.

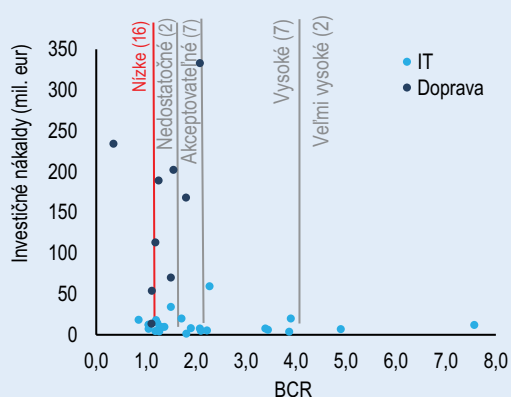
¹² Napríklad Cordes et al, 2015, Bonfati a Forni, 2017 a Deroose et al, 2006.

¹³ Štátna kasa na uzde, Návrh viacročných výdavkových stropov

¹⁴ Vid' Hodnotenie riadenia verejných investícií v rámci technickej pomoci MMF (Graf 33).

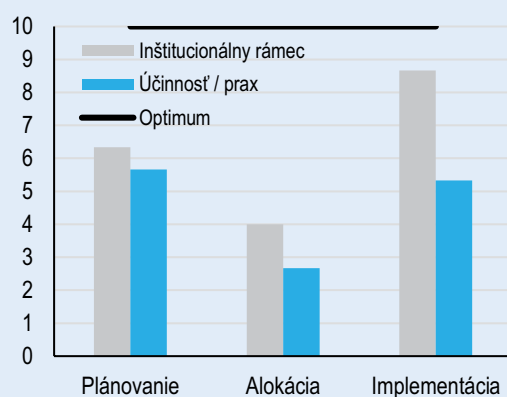
Efektívnejšie hospodárenie a nakladanie s verejným majetkom prinesie profesionálny manažment štátnych aktív a pasív. Posun vo výkazníctve štátu od agregátnych veličín ako deficit a dlh smerom ku komplexnému vyhodnoteniu čistého bohatstva krajiny posilní udržateľnosť verejných financií. Navyše krajiny, ktoré zlepšili vykazovanie čistého bohatstva sa štandardne lepšie vysporiadajú s hospodárskou recesiou a dokážu lacnejšie financovať svoj dlh¹⁵. Intenzívnejšia a transparentná komunikácia implicitných a podmienených záväzkov, monitoring fiškálnych rizík, zlepšené hospodárenie v štátnych podnikoch a centralizované rozhodovanie aj pri manažovaní štátom vlastnených nehnuteľností posunú Slovensko do roku 2030 k špičke európskych krajín v riadení verejných financií. Nevyhnutnosťou je aj využitie analytických nástrojov pri riadení stratégie štátneho dlhu, odhade nedaňových príjmov, či legislatívne stanovených výdavkov.

Graf A: Návratnosť investícií hodnotených MF SR

Zdroj: PIMA, IMF

Graf B: Hodnotenie riadenia investícií MMF

Zdroj: MF SR

Daňový systém nevie reagovať na dlhodobé výzvy dostatočne pružne a je čoraz menej konkurencieschopný.

Produktivita hospodárstva spomaľuje a daňové zaťaženie resp. príjmy z daní ako percento veľkosti ekonomiky od finančnej krízy rástli s výnimkou Grécka na Slovensku najrýchlejšie a aj v nevhodnej štruktúre. Slovensko sa tak stále väčšmi spolieha na dane, ktoré výraznejšie brzdia ekonomickú aktivitu. Naopak majetkové a spotrebné dane, ktoré sú menej škodlivé pre hospodársky rast, sú využívané relatívne menej. Prioritou vlády preto bude pro-rastový daňový mix, ktorý s rastúcim vplyvom digitalizácie a automatizácie pomôže financovať budúce rozpočty a súčasne zvýši potenciál ekonomického rastu Slovenska.

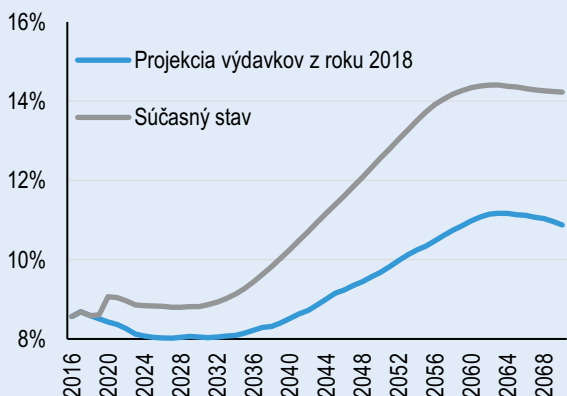
Férovejšie a adresnejšie zdanenie majetku v súlade s jeho trhovou hodnotou spolu s vyššími daňami zo spotreby a zdanením negatívnych externalít vytvorí priestor pre zníženie daňovo-odvodového zaťaženia práce, ktorélepší zamestnávajú nízko-kvalifikovaných a podporí sociálnu inklúziu¹⁶. Environmentálne zodpovednejšie, ale aj zdravie prospešnejšie správanie podporí zvýšený dôraz na princíp znečisťovateľ platí a primeraná indexácia fixných sadzieb existujúcich daní z externalít. Prehodnotí sa aj účelnosť daňovo-odvodových výnimiek a úľav¹⁷.

¹⁵ <https://www.imf.org/en/Publications/WP/Issues/2019/08/06/Public-Sector-Balance-Sheet-Strength-and-the-Macro-Economy-48529>

¹⁶ Nezamestnanosť nízko kvalifikovaných je najvyššia v EÚ a miera dlhodobej nezamestnanosti je 5. najvyššia v EÚ, viac v Kapitole 3.

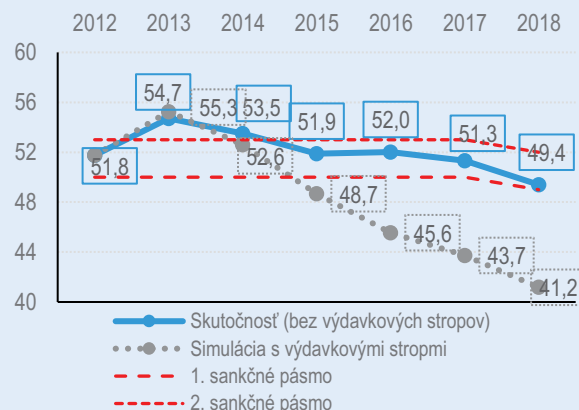
¹⁷ V súčasnosti v celkovom objeme 1,6 mld. eur (1,7 % HDP).

Graf 5: Očakávané výdavky na dôchodky (v % HDP)

Zdroj: MF SR, komentár IFP Štátna kasa na uzde

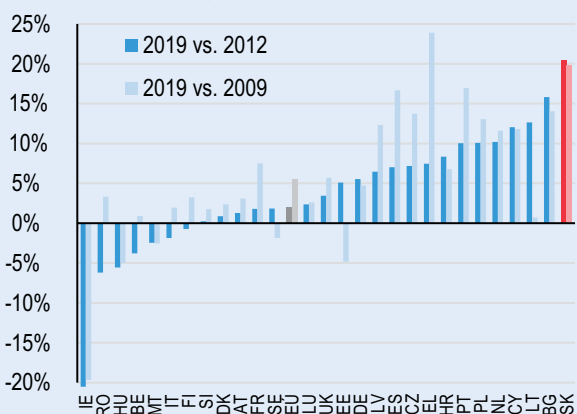
Graf 6: Hrubý dlh (v % HDP) - simulácia zavedenia výdavkových stropov v roku 2012

Zdroj: MF SR

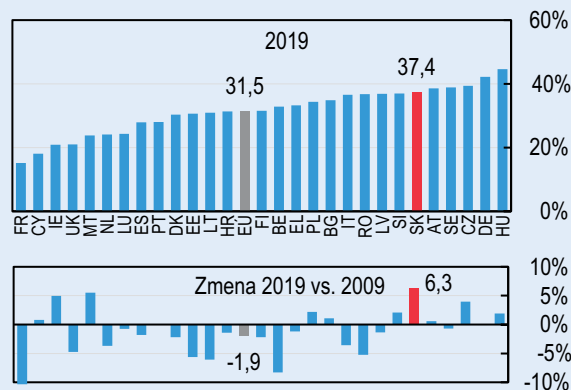
Výsledky boja proti daňovým únikom na DPH sa výrazne zlepšili¹⁸, ale v medzinárodnom porovnaní je Slovensko stále na chvoste krajín EÚ (Graf 10). Medzeru v príjmoch na DPH sa oproti roku 2012 podarilo znížiť o viac než polovicu, no i tak je stále viac než dvojnásobkom priemeru EÚ. V ostatných daniach má Slovensko pilotné odhady medzery dane z príjmu, pre ktoré však neexistuje medzinárodné porovnanie. Zvýšenie efektívnosti správy daní sa bude realizovať v súlade s najlepšou praxou a výsledkami diagnostiky Finančnej správy SR realizovanej MMF (TADAT)¹⁹. Závazný program zlepšenia fungovania Finančnej správy sa každoročne verejne vyhodnotí vo výročnej správe. Na podporu adresných opatrení zvyšovania efektivity výberu daní budú posilnené analytické kapacity Finančnej správy s dôrazom na prepracovaný systém zberu dát, včasnú analýzu rizík v dodržiavaní daňových predpisov a využívaní behaviorálnych poznatkov pri plnení daňových povinností. Viaceré kroky spojené s využívaním digitálnych služieb povedú k zjednodušeniu platenia daní a obnoví sa vízia zjednoteného výberu daní, cieľ a odvodov.

Graf 7: Zmena daňového zaťaženia (dane na HDP) v %

Zdroj: EK, Taxation Trends in the EU 2020

Graf 8: Daňový klin zamestnanca s nízkou mzdou 2009 a 2019 (50% priemernej mzdy, v % nákladov práce)

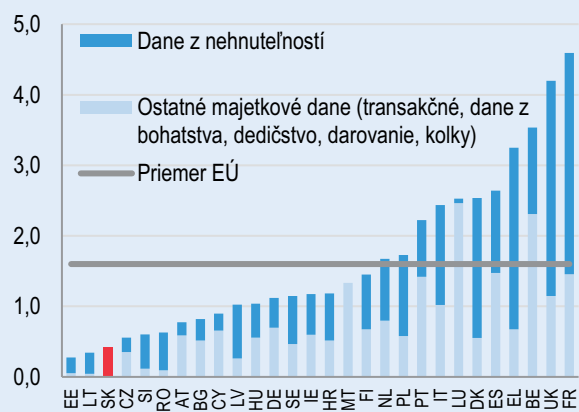

Zdroj: EK, Taxation Trends in the EU 2020

¹⁸ Špecifické odporúčanie Rady v oblasti zlepšenia daňovej disciplíny Slovensko dostalo naposledy v roku 2016.

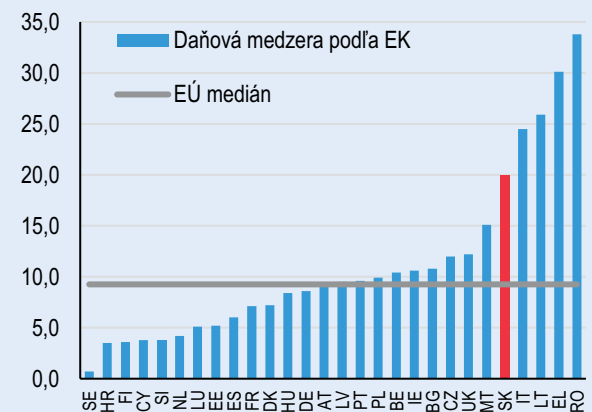
¹⁹ https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/vat-gap-full-report-2020_en.pdf.

Graf 9: Majetkové dane 2018 (v % HDP)

Zdroj: EK, Taxation Trends in the EU 2020

Graf 10: Daňová medzera 2018 (v % pot. výberu)

Zdroj: Centre for Social and Economic Research, 2020

Hlavné strategické politiky a iniciatívy vo verejných financiách do roku 2030

1. Nastavenie udržateľného dôchodkového systému

Udržateľnosť dôchodkového systému sa dodatočne zhoršila z dôvodu zmien prijatých v rokoch 2019 a 2020, ktoré zvýšili očakávané výdavky na dôchodky. V budúcnosti bude stredná dĺžka života v starobe rásť. Pri stope na dôchodkový vek budú ľudia na dôchodku dlhšie, čo zvýši výdavky na dôchodky. Naviazanie dôchodkového veku na rast strednej dĺžky života výrazne zvýši dlhodobú udržateľnosť dôchodkového systému. Výška dôchodku priznaného pred alebo po dovŕšení dôchodkového veku zohľadní princíp aktuárnej neutrality.

Znížiť tlak na verejné financie, obzvlášť pri odchode silných ročníkov do dôchodku, pomôže zavedenie čiastočných dôchodkov. Tie umožnia poistencom postupný odchod z trhu práce a pozitívne ovplyvnia participáciu starších na trhu práce. Čiastočný dôchodok umožní znížiť pracovný úväzok a pri dlhšej kariére so súbehom s dôchodkom si jednotlivec zníži riziko neadekvátneho dôchodku vo vyššom veku.

Výška minimálneho dôchodku rastie rýchlejšie než starobné dôchodky, preto je potrebné naviazať rast minimálneho dôchodku späť na rast životného minima. Zároveň s cieľom predchádzať špekuláciám sa určí minimálny odvod na starobné poistenie ako podmienka pre získanie kvalifikovaného obdobia pri výpočte minimálnych dôchodkov.

Zavedenie predvolenej sporiacej stratégie v II. pilieri prinesie efektívne rozloženie aktív sporiteľov medzi akcie a dlhopisy, ktoré im zvýši výnosy, zohľadňujúci ich vek. Výkonnosť fondov v II. pilieri sa zároveň bude porovnávať s referenčnými indexami.

Reforma výplatnej fázy sporenia v II. pilieri odstráni riziká neadekvátneho dôchodku vo vyššom veku. Zmena nastavenia výplatnej fázy obmedzí možnosť jednorazového výberu úspor a podporí sa dlhodobé poberanie dôchodku z II. piliera.

Automatický vstup do II. piliera zabezpečí diverzifikáciu zdrojov príjmov jednotlivcov na dôchodku. Novovstupujúci na trh práce budú mať možnosť v obmedzenom čase vystúpiť a zotrvať výlučne v I. pilieri. Iný výstup z II. piliera nebude umožnený. Definovanie garantovanej minimálnej sadzby povinných príspevkov do II. piliera zabráni znižovaniu úlohy II. piliera v dôchodkovom systéme.

Mieru informovanosti o dôchodkových nárokoch zvýši tzv. oranžová obálka. Pravidelne zasielaný výpis poskytne poistencom informáciu o očakávanej výške dôchodku zo všetkých troch pilierov dôchodkového systému.

S cieľom prijímať informované rozhodnutia, podporiť dlhodobé ciele v oblasti dôchodkového systému zohľadňujúc medzigeneračnú solidaritu a stabilitu verejných financií bude RRZ pravidelne publikovať hodnotiacu správu dôchodkového systému.

Kvantifikácia celého reformného balíka bude doplnená do konca novembra 2020.

Míľniky

Míľnik 1: december 2020: schválenie ústavného zákona o dôchodkovom systéme

Míľnik 2: december 2020: zmena zákona o sociálnom poistení 461/2003 Z. z. cielená na zmeny v minimálnom dôchodku

Míľnik 3: jún 2021: zapracovanie princípov aktuárnej neutrality do zákona o sociálnom poistení 461/2003 Z. z.

Míľnik 4: december 2021: zmena zákona o sociálnom poistení 461/2003 Z. z., zákona o starobnom dôchodkovom sporení 43/2004 Z. z. a zákona o doplnkovom dôchodkovom sporení 650/2004 Z. z.

Míľnik 5: január 2022: zavedenie čiastočného dôchodku

Ciele

Hlavný výsledkový ukazovateľ:
Indikátor dlhodobej udržateľnosti (S2)

Cieľ 1: do 2024: zlepšiť dlhodobú udržateľnosť (S2) na hodnotu 5, t. j. zníženie rizika z vysokého na stredné

Cieľ 2: do 2024: zvýšiť alokáciu aktív II. piliera v akciách

Cieľ 3: do 2024: zvýšiť mieru informovanosti o dôchodkových nárokoch

2. Prorastový daňový mix

Cieľom je, aby daňový systém menej zaťažoval ekonomickú aktivitu a väčšmi sa sústredil na zdaňovanie spotreby, majetku a negatívnych externalít. Aby nebol prekážkou, ale napomáhal pri zvládnutí dlhodobých cieľov a transformačných výziev Slovenska. Zmeny v daňovom mixe budú orientované na zvýšenie motivácie pracovať a zamestnávať (špecificky pre nízko-príjmových a dlhodobo nezamestnaných), zvýšenie investičnej atraktivity Slovenska, spravodlivé zdanenie majetku, uplatnenie princípu znečisťovateľ platí a väčšiu férovosť v zdanení (daňová neutralita). Zmeny budú koncipované tak, aby čo najmenej prispievali k potenciálnym deformáciám, nespravodlivosti a nerovnosti v spoločnosti.

K odklonu od hospodárstva „montážnej haly“ k priemyslu 4.0 a zvýšeniu konkurencieschopnosti prispeje podpora produktívnych investícií a inovácií cez superodpis pre technológie priemyslu 4.0 a zvýšenie daňovej neutrality pri odpočte daňových strát, ktoré dnes obmedzujeme najstriktnejšie v EÚ.

Majetkové dane z nehnuteľností sú mimoriadne efektívne a ak sú naviazané na trhovú hodnotu tak aj značne spravodlivé. Zvýšením daní z nehnuteľností sa posilnia aj vlastné zdroje samospráv. Opatrenie si vyžiada vytvorenie cenových máp, elektronizáciu a digitalizáciu služieb katastra.

V súlade s princípom znečisťovateľ platí sa upravia environmentálne dane a poplatky tak, aby výsledné ceny väčšmi zohľadňovali ekonomické a implicitné náklady a zaručili environmentálne udržateľnú produkciu. Aj v tomto duchu sa zavedie pravidelná indexácia pevne stanovených daní a poplatkov uvalených na viaceré externality. Zdanenie motorových vozidiel bude zohľadňovať množstvo vypúšťaných emisií CO₂. Zdania sa aj iné negatívne externality ako napr. vizuálny smog z vonkajšej reklamy.

Za účelom vyššej daňovej spravodlivosti s cieľom zníženia počtu slovenských schránkových firiem v jurisdikciách s nízkym daňovým zaťažením a/alebo škodlivými AML praktikami sa odstránia výnimky z uplatňovania CFC pravidiel pre fyzické osoby. Nevyhnutným komplementom bude úprava trestného zákona, ktorý vo svojej dnešnej podobe cez účinnú lútosť nemotivuje k dobrovoľnému plateniu daní, ale naopak poskytuje nezodpovedným subjektom de facto neobmedzenú daňovú amnestiu.

Kvantifikácia reformného balíka bude doplnená do konca decembra 2020.

Míľniky

Míľnik 1: december 2020: schválenie novely zákona o dani z príjmu (CFC pravidlá) a novely trestného zákona s účinnosťou 1.1.2021

Míľnik 2: január 2021: posilnenie zdaňovania externalít - zdaňovania vonkajšej reklamy a prvok CO₂ v zdanení motorových vozidiel

Míľnik 3: január 2022: zníženie zdaňovania práce a zvýšenie zdaňovania spotreby v rámci prijatej veľkej daňovej reformy

Míľnik 4: január 2022: zavedenie plného odpisovania investícií do priemyslu 4.0

Míľnik 5: január 2022: efektívne zavedenie hodnotového zdaňovania nehnuteľností

Ciele

Hlavný výsledkový ukazovateľ:
Podiel viac škodlivých daní pre ekonomický rast

Cieľ 1: do 2022: zastaviť trend rastu slovenských schránkových firiem v daňových rajoch

Cieľ 2: do 2024: dosiahnuť priemer EÚ v ukazovateli podielu viac škodlivých daní pre ekonomický rast na celkových daňových príjmoch

Cieľ 3: do 2024: dosiahnuť priemer V3 v pomere majetkových daní ako % HDP

Cieľ 4: do 2024: dosiahnuť daňový klin pre jednotlivcov na úrovni 50 % priemernej mzdy na úrovni priemeru EÚ

3. Boj proti daňovým únikom a zlepšenie úspešnosti výberu

Slovensko v boji proti daňovým únikom na DPH v medzinárodnom porovnaní stále zaostáva. Cieľom je zmodernizovať Finančnú správu SR tak, aby efektívne bojovala proti daňovým únikom, transparentne komunikovala výsledky svojej efektívnosti a zároveň čo najviac podporovala pohodlie občanov cez digitalizovanie svojich služieb, ktoré zlepšia dobrovoľnú ochotu platiť dane.

Plnenie cieľov Finančnej správy SR bude každoročne vyhodnocované vo výročnej správe v 9 oblastiach zahŕňajúcich 1) integritu informácií o registrovaných daňových subjektoch, 2) riadenie rizík, 3) podporu dobrovoľného platenia daní, 4) včasné podávanie daňových priznaní a 5) včasné platenie daní, 6) správnosť informácií v daňových priznaniach, 7) riešenie daňových sporov, 8) manažment výberu daňových príjmov a 9) transparentnosť a zodpovednosť voči verejnosti a vláde, vrátane transparentných výberových konaní.

Na podporu adresných opatrení zvyšovania efektivity výberu daní budú posilnené analytické kapacity FS SR s dôrazom na prepracovaný systém zberu dát, včasnú analýzu rizík v dodržiavaní daňových predpisov využitím moderných analytických metód a behaviorálnych poznatkov pri dobrovoľnom plnení daňových povinností. Podporia sa opatrenia na sprísnenie pravidiel s cieľom obmedziť daňové úniky.

Zdokonalenie a sfunkčnenie využitia indexu daňovej spoľahlivosti, najmä cez aktívny proklientský prístup pre tých, ktorí platia dane a zodpovedne pristupujú ku komunikácii so štátom.

Míľniky	Ciele
Míľnik 1: koniec 2020: zverejnenie výsledkov diagnostiky TADAT	Hlavný výsledkový ukazovateľ: Medzera DPH
Míľnik 2: koniec 2020: zmena zamerania daňových kontrol a využívanie analytického nástroja eKasy, rešpektujúci riziká z odhadov daňových medzier	Cieľ 1: do 2023: zlepšiť dobrovoľné platenie daní a daňovú disciplínu
Míľnik 3: jún 2021: posilnenie analytických kapacít, plná digitalizácia daňovej správy, posilnenie manažmentu rizík a lepšie využitie indexu daňovej spoľahlivosti	Cieľ 2: do 2024: dosiahnuť medián EÚ v medzere na DPH
Míľnik 4: koniec 2021: vyčistenie registra daňových subjektov o neaktívne subjekty	
Míľnik 5: január 2022: posilnenie kontrolnej činnosti na základe analytických výstupov a aplikácie TADAT	

4. Fiškálna disciplína a záväznosť rozpočtu

Slovensku sa v jeho dvadsaťročnej histórii nepodarilo dosiahnuť vyrovnané hospodárenie verejných financií. Nevyužitý potenciál pozitívneho hospodárskeho vývoja v rokoch 2014 až 2019 bol aj dôsledkom málo záväzného strednodobého rozpočtového rámca.

Národné fiškálne pravidlá posilňujú fiškálnu disciplínu. Zavedenie viacročných výdavkových stropov ukotví záväzný viacročný rámec, posilní proti-cyklickosť fiškálnej politiky a umožní lepšie riadenie rozpočtu - s väzbou na implementáciu hodnoty za peniaze a dlhodobú udržateľnosť verejných financií.

Míľniky	Ciele
Míľnik 1: október 2020: ukotvenie výdavkových stropov v ústavnom zákone	Hlavný výsledkový ukazovateľ: Štrukturálne saldo
Míľnik 2: jún 2021: ukotvenie výdavkových stropov vo vykonávacom zákone 523/2004 Z. z.	Cieľ: do 2024: zreteľne smerovať k dosiahnutiu štrukturálne vyrovnaného hospodárenia verejnej správy, čo zodpovedá deficitu na úrovni 0,5 % HDP.
Míľnik 3: apríl 2022: implementácia výdavkových stropov v Programe Stability tak aby sa zachytil celý rozpočtový cyklus na rok 2023	

5. Efektívnosť verejných investícií

Slovensko rozpracováva priveľa investičných projektov, ktoré sa vyberajú často bez jasných kritérií. Investičný rozpočet tak dlhodobo zostáva nevyčerpaný a hodnota za peniaze projektov zaostáva za dobrou praxou. Je preto potrebné procesne aj inštitucionálne posilniť všetky prípravne fázy. Cieľom je definovať dobré projekty hneď na začiatku, na úrovni stratégie a zaradiť do rozpočtu len projekty, ktoré sú pripravené a návratné, bez ohľadu na investora. Slovensko sa bude po vzore UK viac zameriavať na indikátor BCR (pomer prínosov a nákladov), ktorý sa analyticky rozpracuje.

Mílniky

Mílnik 1: október 2020: zavedenie tzv. zero-based budgetingu a centrálného vyhodnocovania investičných požiadaviek rozpočtových kapitol na MF SR

Mílnik 2: december 2020: aktualizácia pravidiel prípravy a hodnotenia verejných investícií

Mílnik 3: jún 2021: zjednodušenie projektovej prípravy zohľadnené v legislatíve

Mílnik 4: október 2021: schválený investičný plán každého ministerstva na základe analyticky podloženej prioritizácie

Ciele

Hlavný výsledkový ukazovateľ:
Zvýšiť priemerné BCR pri novorealizovaných investičných projektoch nad hodnotu 2

Cieľ 1: do 2021: vytvorenie zásobníka investičných projektov (vychádzajúceho z analyticky podloženej prioritizácie)

Cieľ 2: do 2022: zvýšiť presnosť rozpočtovania investícií

6. Revízia a rušenie daňových výdavkov

Cieľom je analogicky ako v prípade revízie výdavkov priebežne vyhodnocovať opodstatnenosť a efektivitu existujúcich výnimiek v zdanení z hľadiska dosahovania svojho účelu a verejne deklarovaných priorít v daňovej oblasti.

Pravidelná každoročná revízia vybraných daňových výdavkov (v súčasnosti cca 60 identifikovaných položiek v celkovom objeme cca 1,7 mld. eur) by transparentne vyhodnotila ich účelnosť, efektívnosť a adresnosť.

V súlade s orientáciou aktuálneho programového obdobia sa prioritne zrevidujú daňové výnimky, ktoré môžu podkopávať ambíciu dosiahnuť stanovené ciele EÚ politik. S cieľom eliminovať potenciálne distribučné vplyvy na najzraniteľnejších si rušenie niektorých výnimiek vyžiada potrebu čiastočných kompenzácií na výdavkovej strane.

Mílniky

Mílnik 1: december 2020: harmonogram priebežnej revízie daňových výdavkov

Mílnik 2: júl 2021: prvá revízia vybranej skupiny daňových výdavkov

Mílnik 3: január 2022: zrušenie neúčelných daňových výdavkov z prvej revízie

Mílnik 4: júl 2022-2026: automatický proces revízie daňových výdavkov – revízia k júlu roku t a zrušenie identifikovaných neúčelných daňových výdavkov následne v t+1.

Ciele

Hlavný výsledkový ukazovateľ:
% zrušených daňových výdavkov na základe revízií

Cieľ 1: do 2021: plnenie výsledkov prvej revízie daňových výdavkov v rozpočte na rok 2022 acz príslušnú úpravu zákona

Cieľ 2: do 2024: znížiť počet neúčelných daňových výdavkov

7. Implementácia opatrení z revízií výdavkov²⁰ a posilnenie programového rozpočtovania

Opatrenia z revízií výdavkov sú len čiastočne prepojené na rozpočtový proces. Všetky vládou schválené opatrenia revízií výdavkov budú súčasťou rozpočtu verejnej správy, čo je základný nástroj na ich splnenie. Revízie výdavkov a ďalšie analytické materiály (Národný program reforiem), budú zároveň základom pre lepšiu alokáciu verejných výdavkov s cieľom posilniť ekonomický rast a kvalitu života.

Rozpočtovanie orientované na výsledok je trendom najvyspelejších krajín, no u nás nefunguje. Reforma programového rozpočtovania ako komplementu k výdavkovým stropom pretaví princípy hodnoty za peniaze do rozpočtu a prinesie zisk v podobe vyššej transparentnosti pri jeho riadení a vyhodnotení.

²⁰ Vybrané úsporné a hodnotové opatrenia sú súčasťou ostatných kapitol.

Míľniky

Míľnik 1: október 2020: vládny rozpočet so zapracovanými opatreniami zo schválených revízií výdavkov a stanovenie hlavných výsledkových ukazovateľov na úrovni kapitol a programov

Míľnik 2: december 2020: rozšírenie programového rozpočtovania aj na vybrané ostatné subjekty verejnej správy

Míľnik 3: apríl 2021: analytický návrh pre lepšiu alokáciu verejných výdavkov

Míľnik 4: október 2021: zmena programových štruktúr kapitol ŠR a stanovenie výsledkových ukazovateľov na úrovni programov

Ciele

Hlavný výsledkový ukazovateľ:
Index otvoreného rozpočtu

Cieľ 1: do 2021: plnenie implementačného plánu revízie výdavkov v rozpočte na rok 2021

Cieľ 2: do 2024: zvýšiť index otvoreného rozpočtu na priemer OECD

8. Vyhodnocovanie fiškálnych rizík, vyššia transparentnosť a meranie čistého bohatstva

Cieľom je, aby všetky fiškálne riziká (krátkodobé, strednodobé aj dlhodobé) boli komunikované ucelene v rozpočtových dokumentoch. Zrozumiteľné, spoľahlivé, úplné a včasné informovanie o rozpočte umožňuje efektívnu verejnú kontrolu rozpočtu. Nedostupné informácie či skryté čísla sťažujú efektívne rozhodovanie. Osobitný dôraz si vyžiada profesionálny manažment štátnych aktív a pasív.

Zavedie sa proces na identifikáciu rizík a mechanizmy pre prípad ich materializácie. Na riziká prameniace z odlišného makroekonomického, resp. rozpočtového scenára bude reagovať v primeranej miere rozpočtová rezerva. Podmienené záväzky, ktoré sú v súčasnosti pomenované len kvalitatívne v súhrnnej výročnej správe (napr. prebiehajúce súdne spory, PPP projekty), budú z pohľadu ich potenciálnej materializácie kvantifikované na strednodobom horizonte, a to na horizonte na základe historických skúseností z iných krajín. Implicitné záväzky, prameniace najmä zo starnutia populácie, budú rovnako pravidelne reportované.

Rozšíri sa pôsobnosť Výboru pre daňové prognózy. Vybrané rozpočtové položky budú za účelom nezávislého analytického zhodnotenia predmetom rokovania a schválenia Výboru.

Pohľad na celkovú súvahu verejného sektora, teda nielen na pasíva, ale aj aktíva, je kľúčový pre vyhodnotenie čistého bohatstva krajiny a efektívne hospodárenie a nakladanie s verejným majetkom. V prípade Slovenska je pre zostavenie celkovej súvahy verejného sektora potrebné rozšíriť aktuálne sledované údaje na celý verejný sektor a kvantifikovať všetky zložky čistého bohatstva (aj tie, ktoré nie sú vykázané v účtovných výkazoch). Ide najmä o budovy, infraštruktúru, prírodné zdroje, ekologické bohatstvo, atď. To si vyžiada vyhodnocovanie rozdielov medzi aktuálnym hospodárením verejného sektora a zmenami v čistom bohatstve. Zároveň sa dobudujú informačné systémy a posilní sa centralizácia rozhodovania napr. pri štátom vlastnených nehnuteľnostiach - či výkone akcionárskych práv štátu.

Za účelom efektívneho hospodárenia sa do riadenia štátneho dlhu zavedie kvantitatívna stratégia. V súlade s najlepšou praxou v zahraničí je potrebné do Stratégie riadenia dlhu integrovať analytickú prácu a zaviesť viacrozmerné kritériá. Slovensko sa bude sústrediť na emisie 2 až 10 - ročných dlhopisov s cieľom znížiť likviditnú prírážku pri dodržaní rizikových limitov.

Mílniky

- Mílnik 1: december 2020: zverejnenie „rozpočtu pre ľudí“
- Mílnik 2: december 2020: zmena štatútu Výboru pre daňové prognózy a rozšírenie kapacít Inštitútu finančnej politiky
- Mílnik 3: december 2020: schválenie stratégie riadenia dlhu na roky 2021 až 2024
- Mílnik 4: január 2021: zverejnenie metodiky na výpočet chýbajúcich prvkov čistého bohatstva
- Mílnik 5: júl 2021: zákonná povinnosť pravidelného zverejňovania polročnej správy o rozpočte, vrátane identifikácie fiškálnych rizík
- Mílnik 6: január 2022: verejný odpočet plnenia stratégie riadenia dlhu za rok 2021
- Mílnik 7: jún 2022: zostavenie registra štátnych aktív

Ciele

- Hlavný výsledkový ukazovateľ:
Hrubý dlh na HDP
- Cieľ 1: do 2022: usporiť na úrokových nákladoch 10 mil. eur priradených zníženej likviditnej prirážke
- Cieľ 2: do 2024. zníženie hrubého dlhu na úroveň (% HDP)²¹

9. Zjednodušenie platenia daní a odvodov

Popri zmene daňového mixu a revízií daňových výdavkov pozornosť súčasne zameriame aj na zvýšenie jednoduchosti, transparentnosti a zrozumiteľnosti daňovo-odvodového zaťaženia, obzvlášť práce. Zjednodušenie systému je predpokladom pre zjednotenie daní a odvodov a zlepšenie konkurencieschopnosti v jednoduchosti platenia daní.

Viacere kroky spojené s využívaním digitálnych služieb pri plnení daňových povinností (napr. predvyplnené daňové priznania, e-faktúry) spolu s prístupnejšími verejnými záväznými stanoviskami FS SR povedú k zvýšeniu právnej istoty a zjednodušeniu platenia daní. Obnoví sa vízia zjednoteného výberu daní, cieľ a odvodov, ktorý má zásadný potenciál šetriť náklady štátu, podnikateľov a firiem. Táto zmena si vyžiada úpravu činností ako aj organizačnú reformu dotknutých inštitúcií.

Mílniky

- Mílnik 1: september 2021: povinné zverejňovanie záväzných stanovísk FS SR
- Mílnik 2: január 2022: pilotná fáza vybraných predvyplnených daňových priznaní
- Mílnik 3: január 2022: zavedenie e-faktúr
- Mílnik 4: január 2024: jednotný výber daní a odvodov

Ciele

- Hlavný výsledkový ukazovateľ:
čas potrebný na splnenie daňových a odvodových povinností
- Cieľ 1: do 2023: zdvojnásobiť počet predvyplnených daňových priznaní
- Cieľ 2: do 2024: zníženie času potrebného na splnenie daňových a odvodových povinností
- Cieľ 3: do 2024: zníženie počtu platieb daní o tretinu

²¹ Bude doplnené na základe východísk v Programe stability v apríli 2021.

Zelená ekonomika

2. Zelená ekonomika

Zmena klímy a zhoršovanie stavu životného prostredia sú existenčnou hrozbou pre celú Európu. Slovensko aj v dôsledku štrukturálnych zmien v ekonomike výrazne znížilo emisie skleníkových plynov, v mnohých oblastiach ako odpadové hospodárstvo, OZE či kvalita ovzdušia však zaostáva. Cieľ energetickej efektívnosti bude pre rastúcu primárnu energetickú spotrebu problematické naplniť. Zelené ciele v životnom prostredí sú zosúladené s reformami v energetike a investičným plánom v doprave. Vzhľadom na nárast osobnej automobilovej dopravy je nutné riešiť rozvoj verejnej a nemotorovej dopravy, prechod na nízkouhlíkové palivá, resp. bezemisné pohony a významne zvýšiť využívanie osobnej a nákladnej železničnej dopravy. Tieto ciele a opatrenia sú v súlade s odporúčaniami Európskej komisie. Do roku 2030 Slovensko dosiahne ciele zo Stratégie environmentálnej politiky a priemerné koncentrácie prachových častíc v ovzduší zníži na úrovne odporúčané Svetovou zdravotníckou organizáciou.

Výsledkové indikátory a strategické ciele zelenej ekonomiky

		2015	2016	2017	2018	2019	Cieľ 2024	Cieľ 2030
Zníženie emisií skleníkových plynov (% zníženie oproti roku 2005)	SK	18,51	17,5	15,21	15,5	n/a	24,5	33 ²²
	EÚ	16,62	16,94	16,38	n/a	n/a		
Miera recyklácie komunálneho odpadu (v %)	SK	14,9	23	29,8	36,3	39	50	60
	EÚ	44,7	46	46,2	47	n/a		
Priemerné koncentrácie PM_{2,5} v ovzduší, ktorým je obyv. vystavené (µg/m ³)	SK	19	14,7	17,5	n/a	n/a	13	10
	EÚ	14,6	13,8	14,1	n/a	n/a		
Primárna energetická spotreba (% vzdialenosť od cieľa 2030)	SK	-3,1	-2,1	2,9	0,6	n/a	0	0
	EÚ	6,4	7,3	8,8	8,1	n/a		
Podiel OZE na hrubej konečnej spotrebe energie (v %)	SK	12,9	12	11,5	11,9	n/a	15,5	19,2
	EÚ	16,7	17	17,5	18	n/a		32
Počet kilometrov najazdených vlakom na obyvateľa (km/obyv.)	SK	629	642	691	697	n/a	941	1100
	EÚ ²³	894	908	932	941	n/a		

Napriek pokroku v oblasti znižovania emisií skleníkových plynov za posledných tridsať rokov je Slovensko stále ďaleko od uhlíkovej neutrality. Transformácia priemyslu v 90. rokoch a relatívne voľne stanovený cieľ na znižovanie emisií skleníkových plynov umožnili Slovensku ho nielen výrazne prekročiť, ale aj zvýšiť. Ani takéto zníženie emisií však nebude dostatočné na dosiahnutie uhlíkovej neutrality domácej ekonomiky. Zmena klímy, ako aj pandémie COVID-19 predstavujú bezprecedentnú výzvu, vyžadujúcu si smerovanie k zelenej, viac obehovej a uhlíkovo neutrálnej ekonomike. Slovensko je jednou z najviac priemyselných krajín a je vysoko závislé na automobilovom priemysle. Elektrifikácia priemyselných činností a prechod na obehové hospodárstvo pri využívaní odpadových produktov má veľký potenciál pri znižovaní emisií v priemysle. Alternatívne palivá a infraštruktúra vrátane elektromobility a vodíka ponúkajú príležitosť na zníženie emisií, ako aj diverzifikáciu výroby.

Priemyselné podniky patria k najväčším znečisťovateľom ovzdušia na Slovensku. Slovenský priemysel sa podieľa približne 50 % na celkových emisiách skleníkových plynov na Slovensku, pričom priemer EÚ za rok 2018 je asi 25 %²⁴. Programy zamerané na dekarbonizáciu priemyslu by výrazne prispeli k dosiahnutiu cieľa uhlíkovej neutrality na Slovensku. Tieto programy by mali byť zároveň zamerané na najväčších emitentov emisií spomedzi priemyselných podnikov tak, aby bol dosiahnutý čo najväčší efekt v čo najkratšom čase.

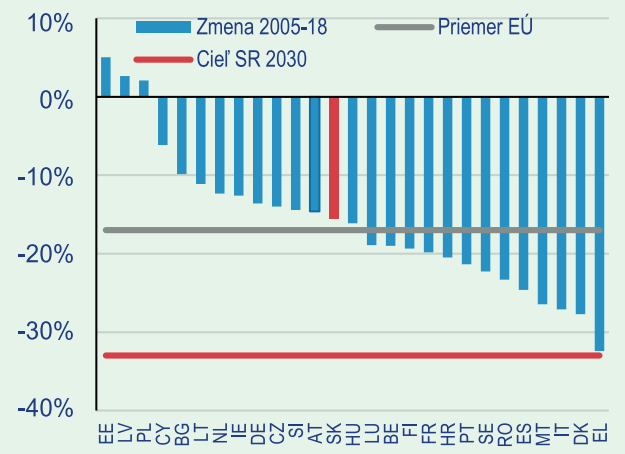
²² Cieľ je stanovený prepočtom čiastkových cieľov zo Stratégie environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 pre znižovania emisií pre sektory ETS (43 %) a mimo ETS (20 %) oproti roku 2005, čo predstavuje pokles o 53 % oproti roku 1990.

²³ 23 krajín EÚ s dostupnými dátami a Spojené kráľovstvo, Nórsko a Švajčiarsko.

²⁴ Na základe dát z Eurostatu (Air emissions accounts by NACE Rev. 2 activity). Vyšší podiel emisií skleníkových plynov priemyslu na Slovensku je spôsobený vyšším podielom priemyslu v slovenskej ekonomike ako takej a zároveň nižším podielom emisií skleníkových plynov energetického odvetvia v porovnaní s priemerom EÚ z dôvodu nízkouhlíkového energetického mixu Slovenska.

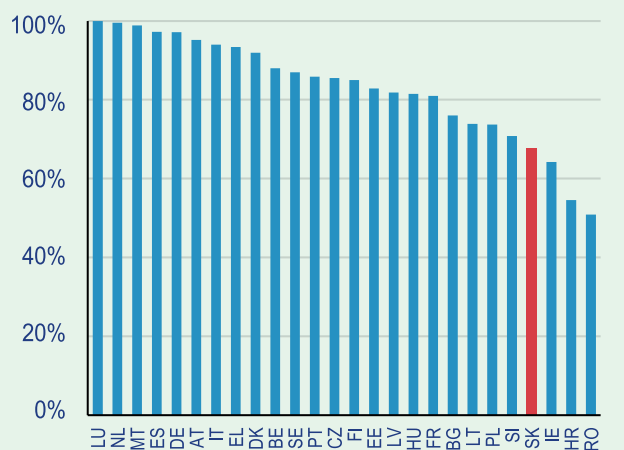
Odpadové hospodárstvo, čistenie odpadových vôd, znečistenie ovzdušia a ochrana biotopov sú oblasti životného prostredia, kde Slovensko najviac zaostáva. Pre nadpriemerné znečistenie ovzdušia prachovými časticami u nás každoročne predčasne umiera 4 600 ľudí ročne.²⁵ Hoci sa miera recyklácie a pripojenie obyvateľstva na čistiareň odpadových vôd postupne zvyšuje, v prípade miery recyklácie za priemerom EÚ zaostávame o viac ako 10 p.b. a v čistení odpadových vôd až o 25 p.b.²⁶ Necelá polovica útvarov povrchových vôd nedosahuje dobrý ekologický potenciál a len pätina druhov a tretina biotopov európskeho významu má priaznivý stav.²⁷ Ani jeden slovenský národný park ako celok nespĺňa kritériá IUCN pre národné parky, teda podmienku prevahy území nenarušených ľudskou činnosťou. Na Slovensku sa momentálne nachádza 1 817 environmentálnych záťaží, z toho iba 808 je sanovaných. Ich sanácia sa odhaduje rádovo na miliardy eur, preto záťaž predstavujú najväčší investičný dlh v oblasti životného prostredia.

Graf 11: Zmena v množstve emisií skleníkových plynov

Zdroj: IEP podľa Eurostat [env_air_gge]

Graf 12: Pripojenie obyv. k čistiarnam odpadových vody (2017 alebo posledný dostupný údaj)

Zdroj: Eurostat [env_ww_con]

Systém odpadového hospodárstva stagnuje a potrebuje výraznú reformu, ktorá priblíži Slovensko k obehovej ekonomike. Kým miera skládkovania v EÚ je približne 24 %, Slovensko posieľa na skládky stále viac ako 50 % komunálneho odpadu.²⁸ Miera recyklácie sa síce od roku 2005 takmer stonásobila, do veľkej miery za to môže zmena vykazovania a iba v menšej miere skutočný rozvoj recyklácie. Z podobných dôvodov narástlo aj množstvo vyprodukovaného odpadu na obyvateľa, ktoré sa začalo približovať európskemu priemeru. Prechod na obehové hospodárstvo má veľký potenciál pri znižovaní emisií v priemysle.

Z rovnakého množstva materiálov Slovensko vyrobí výrazne nižšiu hodnotu, než je priemer EÚ. Aj keď je materiálová intenzita slovenskej ekonomiky len o niečo nižšia ako európsky priemer, zdrojová efektívnosť je na úrovni 60 % výkonu EÚ. Slovensko je jednou z najpriemyselnejších krajín EÚ, je vysoko závislé na automobilovom priemysle a má dlhodobu nadpriemernú energetickú náročnosť ekonomiky. Motivácie na prechod k zelenej ekonomike sú dnes ale nedostatočné, lebo v pomere k HDP boli výnosy z environmentálnych daní v roku 2018 nižšie než v roku 1994. Naopak fosílna palivá sú v mnohých prípadoch stále dotované alebo daňovo zvýhodnené. Jedným z pilierov prechodu na zelenú ekonomiku je preto daňová reforma uplatňujúca princíp „znečisťovateľ platí“.

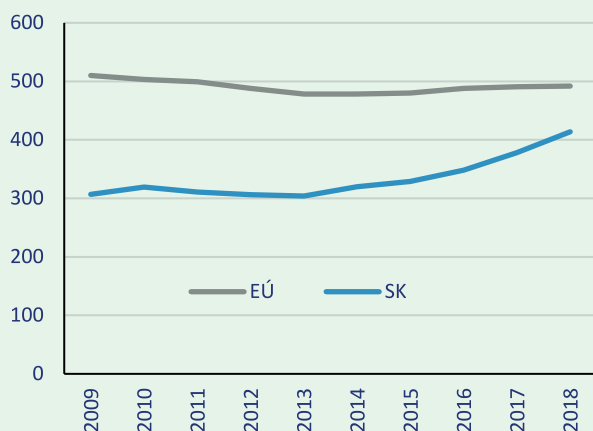
²⁵ <https://www.eea.europa.eu/publications/air-quality-in-europe-2019>. Vplyv prostredia na zdravotný stav obyvateľstva a identifikácia potrebných reforiem je súčasťou tejto kapitoly a nie kapitoly Zdravie.

²⁶ Eurostat [CEI_WM011] a [env_ww_con]

²⁷ <https://www.enviroportal.sk/indicator/detail?id=401> a <https://www.enviroportal.sk/indicator/detail?id=183>

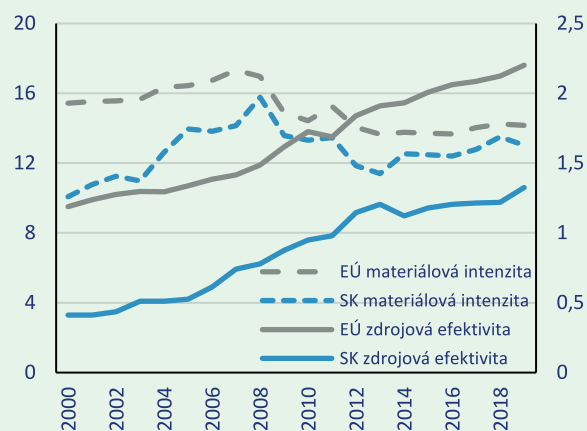
²⁸ Eurostat [T2020_RT110] a [T2020_RT120]

Graf 13: Množstvo vyprodukovaných komunálnych odpadov (kg/obyv.)

Zdroj: Eurostat [env_wasgen]

Graf 14: Materiálová intenzita (tony/obyv.) a zdrojová efektívnosť (eur/kg)

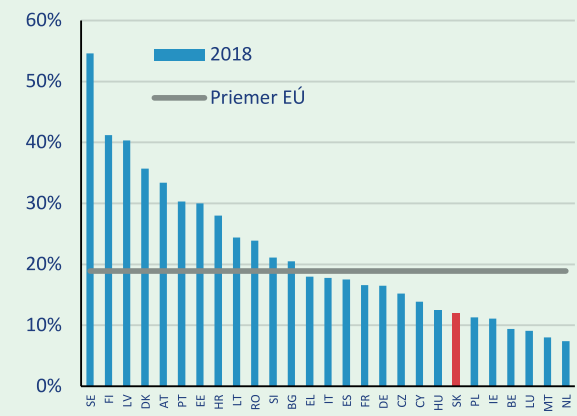
Zdroj: Eurostat [env_ac_mfain] a [env_ac_rp]

Systém podpory OZE a KVET nie je efektívny, energetickú reguláciu je potrebné zmodernizovať. Existuje riziko, že SR nesplní cieľ podielu OZE na hrubej konečnej energetickej spotrebe do roku 2020 a malí výrobcovia stále čelia bariéram vstupu na trh. Splnenie 19,2 % cieľa bude veľmi náročné aj vzhľadom k tomu, že všetkým subjektom končí podpora pred 2030. Pre ďalší rozvoj OZE bude potrebné zvyšovať ich využitie v elektroenergetike a teplárstve a investovať do flexibility prenosových sústav, skladovania energie a projektov inteligentnej distribúcie. Nadmerná energetická regulácia spolu s vysokými sieťovými poplatkami zvyšujú ceny elektriny pre priemysel a znižujú tak konkurencieschopnosť podnikov. Pre sektor vykurovania a chladenia zároveň platí záväzný cieľ zvýšenia podielu OZE 1,1 (resp 1,3) p.b. vyjadrený ako ročný priemer za 2021-2025 a 2026-2030.

Komplexná obnova budov spolu s modernizáciou teplárstva poskytujú veľký priestor pre znižovanie emisií skleníkových plynov. Iba 25 % verejných budov bolo obnovených²⁹, obnova rodinných domov napreduje len pomaly a často ide o čiastkové riešenia nepokrývajúce komplexný potenciál zvyšovania energetickej efektívnosti. Pri centrálnom zásobovaní teplom sa prejavujú vysoké distribučné straty spolu so zastaranými procesmi výroby tepla z emisne náročných a neefektívnych zdrojov, ako napríklad uhlie. Existuje priestor pre ich náhradu za kombináciu OZE, plynu ako tranzitného paliva a technológií na uskladnenie tepla. Zároveň je potrebné zabezpečiť diverzifikáciu zdrojov tepla smerom k obnoviteľným zdrojom, zmenu rozvodnej sústavy a inteligentné riadenie. Po ukončení spaľovania uhlia je na Hornej Nitre priestor pre transformáciu teplárstva.

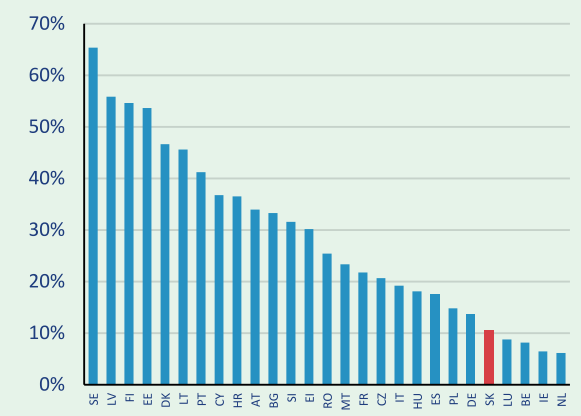
²⁹ Budovy pre budúcnosť (2017): Program budovy 2050: Správa o stave budov na Slovensku.

Graf 15: Podiel OZE na energetickej spotrebe³⁰

Zdroj: Eurostat [T2020_31]

Graf 16: Podiel OZE v sektore vykurovania a chladenia

Zdroj: Eurostat [nrg_ind_ren]

Slovensko má tretie najvyššie priemerné koncentrácie prachových častíc v ovzduší v EÚ. Síce sa kvalita ovzdušia na Slovensku v ostatných rokoch významne zvýšila, na Slovensku je stále viac ľudí vystavených znečisteniu ovzdušia než v EÚ. Až 17,5 % obyvateľstva bolo v roku 2017 vystavených nadmerným koncentráciám PM 2,5 a 24,2 % koncentráciám prachových častíc PM10.³¹ Podľa údajov SHMÚ až 86 % prachových častíc pochádza z malých zdrojov, najmä domácností. Vyše 110 tisíc domácností stále kúri tuhými palivami, ktoré by mohli byť nahradené šetrnejšími kotlami. Významný objem škodlivín je vypúšťaný dopravnými prostriedkami. Najväčšie zastúpenie medzi exhalátmi z dopravy majú oxidy dusíka, ktoré majú o to škodlivejší efekt, že sú vypúšťané pri zemi a hlavne v mestách. Napriek sprisňujúcim sa limitom produkujú dieselové autá viac oxidov dusíka ako benzínové.

Podiel železničnej dopravy je na Slovensku v porovnaní s EÚ nízky, situáciu zhoršuje rastúca automobilizácia. Využitie ekologickej železničnej dopravy na Slovensku (697 km/obyvateľa/rok) výrazne zaostáva za priemerom EÚ (941 km najazdenými na obyvateľa ročne). Miera automobilizácie na Slovensku za posledných 10 rokov vzrástla o 46 %, stále však zostáva jedna z najnižších v Európe (425 oproti 511 autám na 1000 obyvateľov) a je pravdepodobné, že aj v budúcnosti bude negatívne ovplyvňovať využívanie verejnej dopravy. Okrem udržania kvality a modernizácie cestnej siete je preto kľúčové zamerať sa na zvýšenie atraktivity alternatívnych druhov verejnej dopravy, zlepšovanie jej ponuky a efektívnejšie plánovanie investícií do železničnej a celej verejnej dopravy.

Riadenie investícií do dopravnej infraštruktúry doposiaľ na Slovensku zlyháva, pripravuje sa naraz priveľa projektov bez prioritizácie³² a často sa preferujú nákladné a relatívne menej efektívne technické riešenia. Slovensko má v porovnaní s krajinami z EÚ 15 menej diaľnic a rýchlostných ciest, čo je typické pre konvergujúce krajiny, avšak tempo výstavby je pomalé. Súčasný zásobník dopravných projektov (20+ mld. eur) je nerealistický aj v porovnaní s vyspelými ekonomikami.

V železničnej infraštruktúre sú dlhodobo preferované nákladné a relatívne menej efektívne modernizácie transeurópskych koridorov vo výrazne vyšších parametroch než legislatívne požiadavky. Tieto projekty zvyšujú atraktivnosť siete len pomaly. Zdroje je potrebné investovať predovšetkým do rekonštrukcií a menej náročných modernizácií najviac využívaných tratí, ktoré obslúžia významne väčšiu časť obyvateľstva.

³⁰ Slovensko má dostatok elektriny, po spustení nových jadrových kapacít bude dlhodobým exportérom. Po Francúzsku máme druhý najvyšší podiel elektriny z jadra (54 %).

³¹ Eurostat [SDG_11_50]

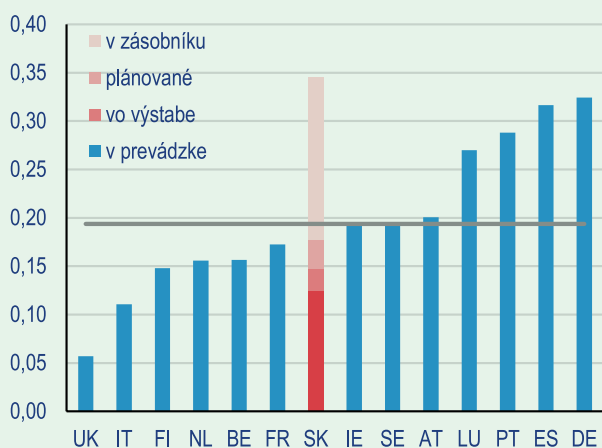
³² Reforma riadenia verejných investícií je prioritný reformný balík vo Fiškálnych reformách. Základom je „zero-based budgeting“, uplatňovanie vyhodnocovania hodnoty za peniaze a vytvorenie realistického zásobníka investičných projektov vo všetkých oblastiach rozvoja krajiny.

Nevyhnutná je aj automatizácia riadenia dopravy, ktorá zvýši bezpečnosť a zníži dnes neudržateľné finančné nároky na prevádzku tratí. Vybudovanie infraštruktúry kombinovanej dopravy a jej podpora pomôže presunu diaľkovej nákladnej dopravy z ciest na železnice. V dopravnej infraštruktúre je potrebné určiť priority, ktoré zohľadnia naliehavé problémy existujúcej infraštruktúry, environmentálny a spoločenský prínos. Znižovanie negatívnych vplyvov na životné prostredie v súlade s európskou legislatívou dosiahne verejná podpora elektrifikácie železníc, podpora budovania infraštruktúry a výmeny vozidiel pre alternatívne zdroje energie a rozširovanie dráhovej mestskej dopravy.

Záujem o verejnú dopravu napriek rastúcim výdavkom stagnuje. Reforma verejnej dopravy zefektívni jej financovanie, zvýši jej atraktivitu a využívanie. Vo verejnej doprave chýba integrácia medzi vlakmi, autobusmi a mestskou dopravou, ktorá by garantovala rýchle a časté spojenia schopné konkurovať osobným automobíkom. Na národnej a regionálnej úrovni je nevyhnutné vypracovať integrované plány dopravnej obslužnosti vychádzajúce z najlepšej zahraničnej praxe a zohľadňujúce potenciál presunu cestujúcich z áut do vlakov, autobusov a mestskej dopravy. Tieto plány budú zároveň podkladom pre ciele plánovanie nových investícií do vozidiel a infraštruktúry, železničných staníc a prestupných terminálov. Nevyhnutnosťou bude zachovať a zlepšovať stav koľajovej infraštruktúry. Zjednotenie, resp. lepšia koordinácia objednávaní a financovania dopravy, ktoré je dnes fragmentované medzi štát, kraje a mestá, umožní lepšie a celoplošne integrovať verejnú dopravu.

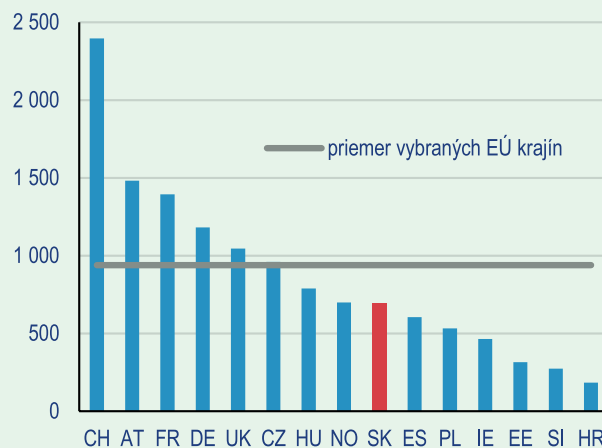
Nemotorové formy dopravy môžu výrazne odbremeniť mestá a obce od automobilovej premávky. Cyklistika je na Slovensku dlhodobo považovaná len za doplnkový alebo rekreačný druh dopravy, nie za reálnu alternatívu na každodennú dochádzku do práce, škôl alebo za službami na krátke vzdialenosti. Chýba dostatočné financovanie a koncepčné plánovanie rozvoja cyklistickej infraštruktúry v mestách tak, aby sa vytvorili ucelené mestské siete cyklotrás s dostatkom stojísk. Výstavba cyklotrás môže pomôcť aj odsun časti automobilovej dopravy z centier miest na novobudované obchvaty, čím sa zároveň zvýši kvalita ovzdušia v mestách.

Graf 17: Dĺžka diaľnic k populácii*, 2016 (km/1000 ob.)

* SK vrátane rýchlostných ciest
Zdroj: Eurostat, NDS MDV SR

Graf 18: Kilometre najazdené vlakom na obyvateľa, 2018

* priemer vrátane UK, NO, CH a bez MT, CY, BE a IE
Zdroj: Eurostat, spracované MF SR

Hlavné strategické politiky a iniciatívy v životnom prostredí, energetike a doprave do roku 2030

1. Energetická efektívnosť

Slovensko ostáva, najmä vzhľadom na štruktúru priemyslu, jedným z energeticky najnáročnejších hospodárstiev, pretože spotrebuje takmer o 80 % viac energie na HDP ako priemer EÚ. Okrem toho máme vysoký podiel verejných budov v nevyhovujúcom stave (75 %), ktoré vyžadujú rekonštrukciu, prioritne formou garantovaných energetických služieb. Prebehne komplexná renovácia verejných budov a súkromných domov, do schémy podpory budú zahrnuté aj malé a stredné podniky (MSP). Súčasťou komplexnej obnovy bude výmena neefektívnych kotlov na tuhé palivá, zateplovanie, či budovanie chladiacich systémov, aplikácie moderných fasádnych prvkov, prípadne inštalácie solárnych panelov. Väčšina teplární prejde v rokoch 2021-25 na plyn a biomasu v udržateľnom objeme. Energetickú efektívnosť v sektore teplárstva zvýšia zrekonštruované rozvody.

Celková finančná potreba pre roky 2021 až 2026: 1 850 mil. eur

Míľniky

Míľnik 1: do 2022: Zjednodušenie a rozšírenie schémy Zelená domácnostiam a Bývajte úsporne, so zahrnutím MSP

Míľnik 2: do 2024: Realizované investície do výmeny kotlov

Míľnik 3: do 2026: Realizované investície do komplexnej renovácie najmä verejných budov cez GES

Míľnik 4: do 2026: Zníženie objemu tepla vyrobeného z uhlia

Ciele

Hlavný výsledkový ukazovateľ:
Priemerné koncentrácie PM_{2,5} v ovzduší, ktorým je obyv. vystavené

Cieľ 1: do 2024: znížiť priemerné koncentrácie PM_{2,5} v ovzduší, ktorým je vystavené obyvateľstvo z úrovne 17 na 13 µg/m³

Cieľ 2: Počet obnovených budov/domov kumulatívne 5 000 do roku 2022, 15 000 do roku 2024, 25 000 do roku 2026, s dôrazom na verejné budovy

Cieľ 3: Počet domácností s vymeneným kotlom kumulatívne 15 000 do roku 2022, 40 000 do roku 2024 a 80 000 do roku 2026

Cieľ 4: Zníženie podielu tepla vyrobeného z uhlia oproti roku 2019 do roku 2024 o 40 % a do roku 2026 o 70 %

2. OZE a energetická regulácia

Slovensko na jednej strane zaostáva pri plnení cieľa na zvýšenie podielu OZE do 2020 na úrovni 14 %, na druhej strane však súčasný systém podpory OZE zvyšuje ceny elektrickej energie.

Pre zlepšenie stavu budú prijaté nevyhnutné zmeny v energetickej regulácii záväzne vyplývajúce z Čistej energie pre všetkých Európanov. Bude prijatý záväzný plán aukcií, čím sa vytvorí pozitívny signál pre ďalší rozvoj OZE a dôveru investorov. Popri rozvoji nových zdrojov budú prehodnotené a prípadne predĺžené podporné schémy pre existujúce zdroje. Zváži sa modernizácia a ekologizácia vodných elektrární a nádrží a prehodnotí sa vysporiadanie sporu s Maďarskom ohľadom vodnej nádrže Gabčíkovo. Pre zvýšenie udržateľnosti energetického systému budú pri novorealizovaných projektoch zohľadnené ekonomické ako aj environmentálne aspekty s dôrazom na regulačné nastavenie, ktoré neohrozí väčšiu časť obyvateľstva energetickou chudobou. V rámci regulačnej politiky sa otvorí priestor inováciám s možnosťami pre podporu obnoviteľných zdrojov, či zhodnocovania biologicky rozložiteľného odpadu v súlade s Environmentálnou stratégiou 2030.

Celková finančná potreba pre roky 2021 až 2026: 100 mil. eur

Mílniky

Mílnik 1: 2021: Implementácia balíčka opatrení v oblasti Čistej energie pre všetkých Európanov

Mílnik 2: 2021: Prijatie dlhodobého plánu aukcií do roku 2030 (zákon č. 309/2009)

Mílnik 3: 2022: Prijatie dodatku k regulačnej politike ÚRSO v sieťových odvetviach a novely vyhlášok ÚRSO ohľadne výkonu cenovej regulácie

Mílnik 4: 2024: Integrácia OZE a zvyšovanie ich kapacít

Ciele

Hlavný výsledkový ukazovateľ:
Podiel OZE na hrubej konečnej spotrebe energie %

Cieľ 1: do roku 2024: zvýšiť podiel OZE na hrubej konečnej spotrebe energie zo súčasných 11,9 % na 15,5 %

Cieľ 2: do roku 2026: Novoinštalovaná kapacita OZE v objeme 800 MW

3. Energetická infraštruktúra

Slovensko potrebuje akcelerovať presadzovanie inteligentných riešení v energetike tak v oblasti regulácie ako aj budovania energetickej infraštruktúry, či skladovania a podpory alternatívnych zdrojov energie nevynímajúc. Hlavne v elektroenergetike siete nie sú pripravené na vyšší podiel OZE. Príkladmi inteligentnej distribúcie môžu byť projekty ACON a InGrid.

Podporia sa inteligentné metódy prevádzky a rozvoja energetickej infraštruktúry (napr. smart asset management) ako aj inteligentné riešenia na rozvoj a integráciu hráčov tzv. novej energetiky do energetického trhu s cieľom dekarbonizácie, decentralizácie a digitalizácie energetiky. Tieto aktivity budú realizované v kontexte sektorovej integrácie, ktorá popri renovačnej vlne tvorí základný element Európskej zelenej dohody a EÚ plánu obnovy.

Celková finančná potreba pre roky 2021 až 2026: 200 mil. eur

Mílniky

Mílnik 1: 2022: Analytické vyhodnotenie možností a výhodnosti zavádzania smart prvkov

Mílnik 2: do 2024: Realizované investície do inovatívnych a smart riešení v energetike

Ciele

Hlavný výsledkový ukazovateľ:
Primárna energetická spotreba

Cieľ 1: do roku 2024: neodchýliť sa od cieľa energetickej efektívnosti v primárnej energetickej spotrebe

Cieľ 2: do roku 2026: Vytvorená voľná kapacita pre premenlivé OZE v objeme 550 MW

4. Dekarbonizácia priemyslu a podpora alternatívnych palív

Slovenský priemysel sa podieľa približne 50 % na celkových emisiách skleníkových plynov na Slovensku, pričom priemer EÚ za rok 2018 je asi 25 %. Podporné programy pre priemysel ako Inovačný a Modernizačný fond, Fond pre spravodlivú transformáciu urýchlia prechod na nízkouhlíkovú ekonomiku. Emisie v doprave majú rastúci trend. Alternatívne palivá vrátane elektromobility majú potenciál tieto emisie znižovať. Budú podporené investície do nabíjacej infraštruktúry ako aj podpora vozidiel na alternatívne palivá hlavne vo verejnom sektore.

Celková finančná potreba na dekarbonizáciu priemyslu na roky 2021 až 2026: bude doplnená do apríla 2021

Celková finančná potreba na podporu alternatívnych palív pre roky 2021 až 2026: 100 mil. eur

Míľníky

Míľník 1: 2021: Podpora projektov cez Modernizačný fond

Míľník 2: 2021-2023: Podpora projektov cez Fond pre spravodlivú transformáciu

Ciele

Hlavný výsledkový ukazovateľ:
Emisie skleníkových plynov

Cieľ 1: do 2024: znížiť emisie skleníkových plynov o 24,5 % oproti roku 2005

Cieľ 2: do 2024: znížiť súčasný 50 % podiel emisií priemyslu na celkových emisiách

5. Prechod na obehovú ekonomiku

Miera recyklácie komunálneho odpadu je jedna z najnižších v EÚ a skládkovanie je na Slovensku stále dominantná forma nakladania s odpadom. Ekonomika takto prichádza o významný objem materiálov, ktoré by mohli byť druhotne využité.

Slovensko preto zreformuje systém triedeného zberu, postupne zvýši poplatky za skládkovanie a zavedie povinný množstvový zber zmesového komunálneho odpadu, v rámci ktorého bude vyžívať aj smart riešenia. Krajina bude vyčistená od čiernych skládok a budú zavedené opatrenia na zabránenie ich vzniku. Na prevenciu vzniku odpadu budú v každom okresnom meste zriadené centrá opätovného použitia a na predídanie potravinového odpadu bude zreviďovaná potravinárska legislatíva. Vláda prijme stratégiu a cestovnú mapu prechodu na obehovú ekonomiku. V rámci reformy triedeného zberu bude prehodnotená výnimka verejnej správy z participovaní na rozšírenej zodpovednosti výrobcov.

Celková finančná potreba pre roky 2021 až 2026: 216 mil. eur

Míľníky

Míľník 1: 2022: Prijatie stratégie a cestovnej mapy prechodu na obehovú ekonomiku

Míľník 2: 2022: Schválenie reformného balíčka zákonov: nový Zákon o obaloch, povinný množstvový zber a postupné zvýšenie poplatkov za skládkovanie

Míľník 3: 2025: Vybudovanie centier opätovného použitia

Míľník 4: 2026: Odstránenie prioritných čiernych skládok na Slovensku

Ciele

Hlavný výsledkový ukazovateľ:
Miera recyklácie komunálneho odpadu

Cieľ 1: do 2024: zvýšiť mieru recyklácie komunálneho odpadu z dnešných 39 % na 50 % (resp. na 55 % do 2026)

6. Posilnenie ochrany prírody, podpora mäkkého turizmu a rozvoj regiónov

Slovensko dobuduje sieť chránených území NATURA 2000 a národné a prírodné parky na Slovensku budú vyzónované, v rámci čoho dôjde k majetkovému vyrovnaniu so súkromnými vlastníckmi. Pozemky v treťom a vyššom stupni ochrany prejdú zo správy rezortu pôdohospodárstva pod orgány ochrany prírody. Zároveň Slovensko dobuduje sieť chránených území NATURA 2000 a národné a prírodné parky na Slovensku budú vyzónované, v rámci čoho dôjde k majetkovému vyrovnaniu so súkromnými vlastníckmi. Pozemky v treťom a vyššom stupni ochrany prejdú zo správy rezortu pôdohospodárstva pod orgány ochrany prírody.

Zároveň sa systém ochrany prírody zreformuje a kapacitne i kompetenčne sa posilní Štátna ochrana prírody a správy chránených území, ktoré budú transformované. Bude realizovaná obnova degradovaných biotopov.

Viac ako tretina stromov na Slovensku je vo vysokom stupni defoliácie a intenzita ťažby dreva je dlhodobo vyššia než v ostatných krajinách OECD a za posledných 10 rokov je jej trend rastúci. Kysuce, Orava a spišsko-tatranská oblasť sú oblasťami s dlhodobo najhorším zdravotným stavom lesov. Hospodárstvo v chránených územiach sa preto preorientuje z intenzívnej ťažby dreva na prírode blízke obhospodarovanie a mäkký turizmus, čo si bude vyžadovať rozvojový plán spojený s investíciami do rozvoja regiónov, okrem iného aj na budovanie turistických trás, cyklotrás, atrakcií - či infraštruktúry pre prírode blízke obhospodarovanie lesov.

Nedostatočná ochrana sa netýka len chránených území, ale celej krajiny. Slovensko stále nemá implementovaný Dohovor o krajine. Bude preto prijatý Zákon o krajinnom plánovaní, ktorý bude podporovať udržanie krajinných štruktúr, čo bude mať zásadný význam na ekologickú stabilitu a ochranu biodiverzity. Pri územnom rozhodovaní a stavebnom konaní sa tak bude zohľadňovať aj vplyv na krajinu.

Celková finančná potreba pre roky 2021 až 2026: 581 mil. eur

Míľniky

Míľnik 1: 2021: Delimitácia pozemkov v treťom a vyššom stupni ochrany: presun pod správu orgánov ochrany prírody

Míľnik 2: 2023: Schválenie novelizácie Zákona o ochrane prírody a nového Zákona o krajinnom plánovaní

Míľnik 3: 2025: Zonácia národných a prírodných parkov na Slovensku

Míľnik 4: 2025: Rozvoj regiónov: implementácia plánov rozvoja regiónov v chránených oblastiach

Míľnik 5: 2026: Spoplatnenie vstupov do vybraných národných a prírodných parkov a chránených území

Ciele

Hlavný výsledkový ukazovateľ:
Podiel bezzásahových území na rozlohe SR

Cieľ 1: do 2024: zvýšiť podiel bezzásahových území na rozlohe SR na 3,4 % a 4,1 % (do 2026)

Cieľ 2: do 2026: získať dodatočný zdroj na investície do rozvoja regiónov a na ochranu národných parkov a chránených území v objeme 6 mil. eur zo spolplatnenia vstupov do vybraných národných parkov a chránených území

7. Slovensko pripravené na zmenu klímy a boj proti nedostatku vody

Do roku 2030 sa očakáva zvyšovanie priemerných teplôt v každom ročnom období a v dôsledku zmeny klímy zvýšený výskyt extrémnych udalostí, na ktoré je nutné sa pripraviť. Slovensko bude preto budovať prírode blízke protipovodňové opatrenia a renaturalizovať vodné toky vrátane meandrov, lužných lesov, mokradí a iných vodných prvkov. Veľkou výzvou bude aj nedostatok vody, čo si vyžaduje zvýšenie efektivity jej využívania. Preto je nutné spraviť výrazný pokrok v dostupnosti a efektívite prevádzky infraštruktúry, ako sú vodovody, či pripojenie na čistiarne odpadových vôd. Pre zmiernenie tempa zmeny klímy je potrebné zavádzať opatrenia zamerané na obmedzovanie množstva vypúšťaných skleníkových plynov do ovzdušia a zvyšovať záchyty uhlíka. Slovensko bude realizovať opatrenia na lepšie prispôbenie sa dôsledkom zmeny klímy, ako sú napríklad zvyšovanie rozlohy i dostupnosti zelene v mestách, budovanie zelených striech, či zvyšovanie zachytávania a využívania zrážkovej vody.

Celková finančná potreba pre roky 2021 až 2026: 1 861 mil. eur

Mílniky

Mílnik 1: 2021: Schválenie prioritizácie protipovodňových opatrení s dôrazom na prírodu blízke opatrenia

Mílnik 2: 2022: Prijatie plánu výstavby zelených striech

Mílnik 3: do 2026: Investície do budovania prírody blízky protipovodňových opatrení a vodozádržných opatrení vrátane zelenej obnovy meandrov, lužných lesov, mokradí a iných vodných prvkov

Mílnik 4: do 2026: Realizované investície do budovania kanalizácií a vodovodov

Mílnik 5: do 2026: Zvýšenie rozlohy i dostupnosti zelene v mestách

Ciele

Hlavný výsledkový ukazovateľ:
Podiel pripojených obyvateľov k čistiarnam odpadových vôd

Cieľ 1: do 2024: Zvýšenie počtu chránených obyvateľov pred povodňami o 15 000 o ďalších 12 000 do roku 2026

Cieľ 2: do 2026: 451 tisíc novo pripojených obyvateľov k čistiarnam odpadových vôd

Cieľ 3: do roku 2024: Zvýšiť podiel zelene na rozlohe krajských miest (okrem mestských lesov) na 2 % a do roku 2026 až na 2,7 %

8. Odstránenie najrizikovejších environmentálnych záťaží a boj proti environmentálnej kriminalite

Na Slovensku máme momentálne 1 817 environmentálnych záťaží, z čoho je 310 potvrdených, 932 pravdepodobných environmentálnych záťaží a 808 sanovaných, resp. rekultivovaných lokalít. Pováčšine ide o územia kontaminované priemyselnou, vojenskou, banskou, dopravnou a poľnohospodárskou činnosťou, ale aj nesprávnym nakladaním s odpadom.

Slovensko preto stanoví prioritizáciu riešenia environmentálnych záťaží, na základe ktorej bude realizovať sanáciu najviac prioritných záťaží. Na efektívnejšiu realizáciu bude zriadený inovačný a technologický klaster a chemicko-technologické centrum na odstraňovanie environmentálnych záťaží.

Aby sa predišlo vzniku budúcich environmentálnych záťaží a iných problémov, pripraví sa program efektívneho boja s environmentálnou kriminalitou a budú posilnené kapacity i kompetencie Slovenskej inšpekcie životného prostredia (SIŽP), ktorá tak bude vedieť efektívnejšie vymáhať plnenie povinností.

Celková finančná potreba pre roky 2021 až 2026: 1 407 mil. eur

Mílniky

Mílnik 1: 2021: Posilnenie kapacít i kompetencií SIŽP

Mílnik 2: 2023: Zriadenie inovačného a technologického klastra a chemicko-technologického centra na odstraňovanie environmentálnych záťaží

Mílnik 3: 2026: Sanácia záťaží s dôsledným uplatňovaním princípu znečisťovateľ platí

Ciele

Hlavný výsledkový ukazovateľ:
Počet začatých sanácií environmentálnych záťaží

Cieľ: do 2026: 276 začatých sanácií environmentálnych záťaží

9. Efektívne investície v doprave

Efektívny, finančne udržateľný a dlhodobý plán rozvoja dopravnej infraštruktúry bude postavený na jasných prioritách a bude viesť k výberu najviac potrebných a účelných projektov. Prioritou budú rekonštrukcie najviac využívaných ciest a železníc, odstraňovanie kapacitných problémov, rozvoj transeurópskej dopravnej siete a rozvoj kombinovanej dopravy. Prioritou je tiež znižovanie negatívnych vplyvov dopravy na životné prostredie elektrifikáciou železníc

a mestskej hromadnej dopravy, zavádzaním a budovaním infraštruktúry pre alternatívne zdroje energie v doprave, zlepšovaním infraštruktúry pre mestskú a prímestskú cyklistickú dopravu vrátane odsunu časti automobilovej dopravy z centier miest na novobudované obchvaty.

Úprava zastaraných a neaktuálnych predpisov, noriem a legislatívy pre projektovanie dopravnej infraštruktúry zefektívni ich technické riešenia, zvýši ich prínosy a zníži náklady. Výrazné zrýchlenie prípravy umožnia zmeny zákonov o územnom plánovaní a výstavbe, posudzovaní vplyvov na životné prostredie a verejnom obstarávaní.

Celková finančná potreba pre roky 2021 až 2026: 9 094 mil. eur

Míľniky

Míľnik 1: 2021 Vypracovanie plánov priorít pre rozvoj cestnej, železničnej a cyklistickej infraštruktúry a mestskej hromadnej dopravy

Míľnik 2: 2022 Aktualizácia stavebného zákona, zákona o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a zákona o verejnom obstarávaní, technických predpisov a noriem pre efektívnejšiu výstavbu a prípravu dopravnej infraštruktúry

Míľnik 3: 2023: Výstavba a modernizácia dopravnej infraštruktúry podľa nových pravidiel

Ciele

Hlavný výsledkový ukazovateľ:
Pomer prínosov a nákladov investičných projektov (BCR)

Cieľ: do roku 2024: dosiahnuť pomer prínosov a nákladov investičných projektov (BCR) na úrovni 2

10. Atraktívna verejná doprava

Pre zvýšenie atraktivity verejnej dopravy je nutné optimalizovať jej sieť, zlepšiť intervaly a kvalitu vrátane zabezpečenia nadväzností vlakov a autobusov. To prinesie národný plán dopravnej obslužnosti, ktorý zároveň poslúži ako podklad pre budúce investície do vozidiel, železničných tratí a prestupných terminálov. V prvej etape sa vypracuje východiskový plán koordinácie vlakov a prímestských autobusov na základe jednotných štandardov obsluhy a z neho vychádzajúca optimalizácia osobnej železničnej dopravy aplikovaná do praxe v roku 2021.

Zjednotenie a lepšie koordinovanie financovania, objednávanie a plánovania verejnej dopravy Národnou dopravnou agentúrou, resp. regionálnymi integrátormi, umožní optimalizovať koordináciu vlakov s autobusmi a systémovo zjednotiť cestovné a zľavy. Za týmto účelom sa vypracuje a od roku 2023 implementuje druhá etapa národného plánu dopravnej obslužnosti a zavedie jednotná tarifa. V ďalších etapách bude v spolupráci s mestami a obcami podobne integrovaná aj mestská doprava.

Celková finančná potreba pre roky 2021 až 2026: 300 mil. eur

Míľniky

Míľnik 1: do 2021: Vypracovanie 1. etapy národného plánu dopravnej obslužnosti a optimalizácie osobnej železničnej dopravy

Míľnik 2: do 2022: Prijatie nového zákona o verejnej doprave a zabezpečenie jednotného financovania a objednávanie verejnej dopravy

Míľnik 3: do 2023: Koordinácia vlakov a autobusov a zjednotenie cestovného

Ciele

Hlavný výsledkový ukazovateľ:
Počet kilometrov najazdených vlakom na obyvateľa

Cieľ: do roku 2024: zvýšiť počet kilometrov najazdených vlakom na obyvateľa na úroveň priemeru EÚ zo súčasných 697 km na 941 km/obyv.